

VALORIFICAREA PROCESULUI DE CREAȚIE ÎN ARTELE PLASTICE

Olimpiada ARBUZ-SPATARI, dr., conf. univ.

Summary

The creative process is examined in fine arts stages of preparation, incubation, illumination and verification, as specified in the process of creative activities in art / fine arts. The creative process is the activity of the artist; it consists of stages and phases of creation; it focuses on imagination and artistic thinking of the creator, manifesting his artistic self-reflexivity.

Creativitatea artistică, ca activitate esențială a ființei umane, se poate manifesta în fiecare aspect al procesului de creație, în parte, sau în toate; se produce pe dimensiunile: *proces creator, produs creat, personalitate creatoare*; finalizează cu un anumit produs creat.

Procesul de creație parcurge etape (faze) semnificative ale unei activități umane superioare – *pregătirea, incubarea, iluminarea, verificarea*; include formularea de ipoteze, testarea lor și comunicarea rezultatelor.

Produsul creat în artele plastice are valoare estetică.

La etapa de pregătire are loc intenția, se produce ideea și concepția de realizare a procesului de creație.

Conform lui *S.Cristea*, etapa de pregătire reprezintă o acțiune bazată pe operațiile: *identificarea problemei* în termeni optimi; *analiza datelor problemei* în vederea formulării clare a acestora; *acumularea și selectarea informației necesare* pentru abordarea corectă a problemei; *prelucrarea și sistematizarea informației stocate*; *elaborarea strategiei de rezolvare a problemei la nivelul unui plan operativ* [1, p. 73].

G.Nagâț arată că în domeniul creației artistice etapa de pregătire se divizează în patru subetape: *observarea sau sesizarea problemei*; *analiza și definirea problemei*; *strângerea – acumularea materialului de lucru* (subetapa de informare și sinteză a informațiilor); *lucrul efectiv – operațional* de formulare de ipoteze și încercări de noi restructurări, asocieri și combinații, concretizate chiar prin elaborarea directă de noi soluții [3, p. 40, 41].

În același context, *G.Popescu* constată că prepararea este dominată de instruire, întrucât actul de creație impune pregătiri de trei tipuri, cu grade de generalitate diferită, descrescătoare: *cultură generală (instruire în artele plastice)*, *o experiență deosebită de viață*; *pregătirea generală sau pregătirea de specialitate pentru domeniul respectiv (artele plastice)*; *adunarea și sintetizarea tuturor informațiilor de referință la tema propusă, generarea de idei noi* [4, p. 54].

La etapa incubării acțiunea este realizată prin varia operații de organizare și reorganizare a informației pregătite; este etapa de manifestare a inconștientului și subconștientului [1, p. 73]. Aici are loc acumularea și selectarea informației pentru domeniul de creație artistică stabilit, care începe cu fixarea temei de creație și continuă la celelalte etape ale procesului de creație. Astfel *inconștientul* sau *preconștientul* participă la dinamizarea procesului de creație.

La etapa iluminării are loc acțiunea de asociere și combinare a informației, care declanșează *inspirația* și *descoperirea* soluției optime de rezolvare a problemei [1]. *G.Nagâț* consideră că iluminarea se poate manifesta prin două forme distincte: *de scurtă durată*, când răspunsul la o problemă mai mult sau mai puțin veche apare deosebit de clar; și *de lungă durată*, când creatorul „simte” că dispune de putere pentru a realiza o soluție superioară a problemei [3, p. 52].

La etapa de iluminare a artistului plastic are loc *inspirația* și *presimțirea* ideii noi.

Conform lui *M.Dincă*, la etapa de iluminare se activează intuiția artistului, prin care se înțelege un fenomen psihic prin intermediul căruia se găsește soluția unei probleme îndelung și insistent căutate. *Intuiția* este numită și *iluminare, inspirație, soluție sau idee* [2, p. 5].

Iluminarea, scrie *G.Nagâț*, este funcția creativă esențială a inconștientului, care se realizează prin activitatea combinatorie, asemănătoare funcției combinatorii a *fanteziei* [3, p. 52].

În cadrul învățământului artistic, iluminarea (inspirația sau intuiția) are loc în momentul sau în intervalul de timp, de obicei de durată redusă, urmând întotdeauna după etapa incubării. La această

etapă, studentul-creator descoperă că a ajuns la o idee, după care va fi rezolvată problema de creație (tema propusă de profesorul de artă plastică), acționând prin intermediul unor mijloace specifice (schițe, proiecte, lucrări de creație, model experimental etc.).

La *etapa verificării* (evaluării) are loc evaluarea finală, realizabilă prin *operații de apreciere, validare*, în condiții de *finisare, ajustare, reorganizare, perfecționare permanentă* [1, p. 73]. Aici se desăvârșește procesul de creație: se definitivează ideea și concepția de creație.

A. Roșca constată că „procesul creator implică sesizarea și rezolvarea unor probleme, fiind o acțiune complexă bazată pe următoarele operații: definirea și înțelegerea tipului de problemă, avansarea unor soluții virtuale; aprecierea ipotetică a soluțiilor probabile; activarea cunoștințelor și capacităților necesare pentru alegerea soluției optime; alegerea soluției optime pe criteriul originalității și al eficienței; aplicarea soluției optime în cadrul specific definit de problema existentă; verificarea modului de rezolvare a problemei în sens managerial (abordare sistemică – optimă – strategică)” [5, p. 30].

Rezolvarea de către student a unei probleme anunțate de profesor se consideră activitate creatoare, dacă se realizează independent, chiar dacă modul de rezolvare nu este nou pentru artă (stilul artistic, bazele compoziției, tehnologia de executare).

G. Popescu adaugă că procesul creator prevede: viziunea personală a creatorului, căile de realizare a lucrării de creație, prezentarea creației în structuri și tehnici tradiționale și moderne [4, p. 65].

Activitatea de creație presupune muncă permanentă, coordonată și reglementată de profesor, precum și deprinderi proprii de gândire și exprimare, manifestate prin stil – o modalitate specifică a artistului de a folosi materialele domeniului respectiv (culoarea, limbajul plastic, materialele textile), dar și de a gândi.

Același autor indică asupra aspectelor principale ale procesului creator: mijloacele și materialele folosite în diferite domenii de activitate; deosebirile tipologice dintre creatori; tipologia creației, întrucât pot apărea diferențe datorate condițiilor de formație profesională [4, p. 64].

Deoarece pentru creativitate, definitorie este *activitatea*, înțelegem această noțiune în contextul cercetării noastre drept realizarea de către studenți a unor compoziții la o temă propusă. În realizarea compoziției operei de artă, studenții parcurg *etapele*:

- I – stabilirea temei propuse pentru studiu;
- II - cumularea informației teoretice și vizuale necesare;
- III - relucrarea datelor; selectarea și compararea acestora;
- IV – elaborarea produsului creator.

Astfel studenții vor desfășura o *activitate de elaborare și de creare*.

În concluzii: Specificul activității de creație în artele plastice influențează întregul proces creator, în care este importantă faza de executare sau de elaborare a produsului creat, întrucât materialele și tehnicile specifice artelor plastice (tehnici de bază în arta textilă), mijloacele de exprimare (elementele limbajului plastic, formele plastice elaborate) sunt specifice artelor textile și procesului dezvoltării creativității artistice la studenții facultăților de artă plastică.

Bibliografie

1. Cristea, S., Dicționar de termeni pedagogici, EDP, București, 1998, (Ediția I); Dicționar de pedagogie, Litera Internațional, Chișinău București 2000, (Ediția a II-a).
2. Dincă, M., Teste de creativitate, Paidea, București, 2001.
3. Nagâț, G., Tehnici și metode pentru stimularea creativității, Tehnica-Info, Chișinău, 2001.
4. Popescu, G., Psihologia creativității, Fundației Române de Mâine, București, 2004.
5. Roșca, A., Creativitatea generală și specifică, Editura Academiei Române, București, 1981.